

Ode aan de bomen

Verhalen van bijzondere bomenliefhebbers

Bomencharter

Welkom in de wondere wereld van de bomen !

Samen met de vele partners en contacten van het Bomencharter schreven we een boekje over bomen. Een bundel vol bomenverhalen, geschreven door mensen die een (h)echte band hebben met bomen, mensen die verknocht zijn aan bomen, mensen die een diepe pijn voelen als bomen verdwijnen. Na een korte inleiding geven we het woord aan onze bomenliefhebbers die jullie graag meenemen op een boeiende ontdekkingstocht in de verbazingwekkende wereld van de bomen.

Inleiding

Mensen zijn onlosmakelijk verbonden met bomen : het is een connectie die je eigenlijk niet met woorden kan beschrijven. Soms zijn we ons niet volledig bewust van onze band met een specifieke boom maar worden we in het diepst van onze ziel geraakt als deze boom verdwijnt.

Bomen zijn fantastische, haast mythische wezens met een eigen leefwereld, netwerk en communicatie. Zonder bomen zou het hier een dode boel zijn op aarde en dat mag je gerust ook letterlijk nemen : bomen zijn onze vaste zuurstofleveranciers.

Via de bomen kunnen we onze emoties tot uiting brengen, de mens heeft immers een eeuwenoude en diepgewortelde band met bomen. De scharniermomenten in ons leven kunnen verankerd worden via bomen : denk aan de geboortebomen, huwelijksbomen en gedenkbomen.

Mensen kunnen niet (over)leven zonder bomen : zonder bomen maken we geen schijn van kans tegen de klimaatopwarming, zonder bomen wordt de biodiversiteit van heel wat levende wezens in het hart geraakt. Maar laten we vooral ook de biodiversiteit van de bomen zelf niet uit het oog verliezen. Heel wat unieke en zeldzame bomen verdienen, net als alle andere bomen, onze beschermende zorg en aandacht.

Echte liefde behoeft geen verklaring maar er zijn zeker heel wat rationele argumenten te vinden om van bomen te houden :

- bomen zijn schokdempers : ze dempen de temperatuur op verschillende manieren (klimaatmitigatie en -adaptatie), ze dempen geluidsgolven en windstoten¹;
- bomen verbeteren de waterhuishouding, ze zorgen voor regen en zuurstof én ze zuiveren de lucht;
- bomen zijn goed voor mens en dier, ze bevorderen de biodiversiteit, onze gezondheid en ons geluksgevoel. Daarnaast zorgen ze voor lekker en gezond voedsel uit de korte keten (fruit, noten, kastanjes,...);
- bomen zijn levende kunstobjecten, een streling voor al onze zintuigen, ze vermeerderen de waarde van onze woningen en de levende monumenten vormen bakens in ons landschap;
- bomen zijn niet enkel bakens in de ruimte, het zijn ook bakens in de tijd. De jaarlijkse cyclus van de seizoenen krijgt vorm, kleur en inhoud dankzij onze (loof)bomen. Bomen spelen ook een rol in onze totale tijdsbeleving : naarmate bomen rondom ons groeien, oud worden of sterven, voelen we de jaren door onze handen glijden;
- bomen hebben een economische functie : bomen worden aangewend als grondstof, bv. om woningen en meubels te vervaardigen, maar ook als brandstof voor kachels, vuurkorven en open haarden. In principe is hout een hernieuwbare energiebron als je voldoende bomen plant om het houtverbruik te compenseren. Hout dat aangewend wordt in de bouw biedt

¹ Kijk eens naar de kruin van een boom die in blad staat terwijl het buiten stormt en ervaar op welke manier de kruin windvlagen absorbeert en neutraliseert : een kruin bestaat uit verschillende deelkruinen die elkaars schokken opvangen.

talloze voordelen : houten constructies vormen een geschikte manier om koolstof voor een lange periode op te slaan en 'vast' te leggen. Hout heeft bovendien een hoge thermische waarde én straalt gezelligheid uit, hout is in alle opzichten een warm materiaal.

Graag wil ik wat verder inzoomen op de klimaatbaten van bomen.

Eenzijds spelen bomen een cruciale rol in de klimaatadaptatie : ze zorgen voor schaduw en ze verbeteren de waterhuishouding. Daarnaast zorgen ze ook voor regen en koelte door de verdamping via de bladeren.

Maar er is één baat die mij het nauwst in het hart ligt : bomen vormen één van de meest efficiënte en goedkoopste manieren om koolstof uit de atmosfeer te halen. Op die manier temperen bomen de opwarming van het klimaat.

Je kan er niet om heen : de klimaatopwarming laat zich op alle mogelijke manieren voelen, kortbij huis en aan de andere kant van de wereld. Meer en meer landen worden geteisterd door bosbranden en extreme weersomstandigheden. Eilanden verdwijnen in de oceaan, dorpen worden verorberd door woestijnen, rivieren treden buiten hun oevers en huizen spoelen weg als kaartenhuisjes, zelfs in onze eigen regio. Tropische stormen en orkanen komen niet enkel frequenter maar ook met een grotere intensiteit voor : klimaatopwarming en extreme weersomstandigheden zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

De onheilspellende klimaatrapporten volgen elkaar in sneltreintempo op, telkens met het alarmerend bericht dat de mondiale stijging van de temperatuur zich sterker manifesteert dan voorspeld. Als dat maar goed afloopt ...

Persoonlijk geloof ik dat het wel goed zal komen, ik blijf geloven in de toekomst. Maar het is wel tijd voor actie, daar kunnen we niet om heen. Technologische vooruitgang is essentieel om de uitstoot van broeikasgassen onder controle te krijgen, samen met o.m. een aanpassing van ons gedrag en consumptiepatroon. Dat laatste is makkelijker gezegd dan gedaan.

Meer dan wie ook geloof ik vooral ook in de rol die bomen kunnen spelen in dit verhaal. Onlangs zag ik een beklijvende documentaire over Bhutan, zowat het enige klimaatnegatief land (koninkrijk) in de wereld. Bomen zijn heilig in Bhutan, ze worden beschermd door de grondwet. In Bhutan staat het bruto nationaal geluk centraal en de geringe uitstoot van broeikasgassen wordt meer dan gecompenseerd door het bomenbestand.

In Buthan beseffen ze maar al te goed dat bomen een perfecte opslagtank vormen voor koolstof (je weet wel, de C uit CO₂), een koolstoftank die je buiten kan laten staan en elk jaar meer koolstof opslaat tot de limiet bereikt is.

De kracht van een boom, daar wil ik graag even bij stilstaan. Kleine bomen kunnen ons op alle mogelijke manieren ontroeren door hun schoonheid, de aangename geur, de vruchten, bloesems, bladeren en de prachtige kleuren.

Maar een monumentale boom met honderden jaren op de teller, daar kan je als nederige mens enkel ontzag voor hebben. Telkens opnieuw geniet ik van de opbouw van de boom, de prachtige (kroon)architectuur en de littekens die de tijd achterlaat. De machtige musculatuur waarmee de boom zijn evenwicht behoudt, de kracht en verdikkingen onderaan de stam, de boombasis die een gigantisch gewicht kan torsen, in weer en wind. De schors die, net als de stam via de jaarringen, getekend is door de tijd. Een boom is een levend stukje geschiedenis, een stille getuige van de vele

stormen en hittegolven, van wereldoorlogen en van alle invloeden van de natuur en het menselijk ingrijpen. Naast onze levende monumenten voel ik mij letterlijk en figuurlijk klein als mens, en vooral ook dankbaar dat we een plaatsje krijgen tussen deze wonderen van de natuur.

Met vreugde stellen we vast dat er ondertussen één en ander in beweging is in de bomenwereld, het is een stille, haast geruisloze kracht, een kracht die elke dag groter wordt, net zoals een boom. Een kracht die mij doet denken aan het wondermooie verhaal van 'Lord of the Rings'. Het duurt even alvorens de bomen uit Midden-Aarde (de Enten) in beweging komen, maar eens ze in beweging zijn, zijn ze niet meer te stoppen.

Via de bomenverhalen willen we de verbinding maken tussen de vertellers, de bomen en de lezers, want in essentie is alles verbonden met elkaar, zoals bomen ook met elkaar verbonden zijn via ondergrondse netwerken van wortels, schimmels en zwammen.

Bovenal willen we onze bomen in het voetlicht plaatsen want ze verdienen onze zorg en aandacht : net als onze zorgverleners staan ze dag en nacht paraat voor ons, zonder klagen en gemor. De liefde van de mens voor bomen is tijdloos en universeel, via dit boekje willen we de onlosmakelijke band tussen mensen en bomen illustreren.

Onze bomen maken onmiskenbaar deel uit van een groter verhaal waarbij de zorg voor onze omgeving en onze medemensen centraal staat. Met de nodige warmte en toewijding kan elk zaadje uitgroeien tot een woudreus, zoals elke mens zichzelf kan overstijgen met de nodige zorg en liefde.

In alle nederigheid danken we graag alle mensen om ons heen, in het bijzonder de mensen die zorg dragen voor de natuur en uiteraard ook de mensen die meeschreven aan het boekje dat je nu in handen hebt.

Graag danken we u ook van harte als lezer van dit boek, het is een bijzondere eer en een waar genoegen om dit verhaal te mogen vertellen, zoals het een unieke ervaring was om samen aan dit boekje te mogen werken. Een verhalenbundel die je zonder meer kan lezen als een collectieve liefdesverklaring aan bomen.

Graag geven we nu het woord aan onze bomenliefhebbers en hun prachtige verhalen over bomen die diep geworteld zijn in de harten van deze schrijvers ...

Cathy Berk(x) en de bomen...

Nomen est omen. Elke naam is ook een (voor) teken. Als gisteren herinner ik me de vreugde, toen ik ontdekte dat mijn familienaam refereert aan bomen, en meer concreet aan *berken*. Dat in de voortuin van het huis waar ik opgroeide een berk met prachtig witte bast naar de hemel reikte, kon geen toeval zijn. Toen ik al wat grotere kleren droeg, leerde ik verder dat een berk de boomsoort is die zelfs op schrale grond als eerste weer uit de grond schiet. Pas later wint de vegetatie aan diversiteit en rijkdom.

Liefde, ja zelfs ontzag voor bomen in al hun kleuren, vormen, kunstig gekartelde bladeren, vaak weelderige, overvloedige bloesems en de heerlijkste vruchten... ik ben ermee geboren. Allicht zal ik er mee sterven. Hun betekenis in mijn leven maakt(e) wel een sterke evolutie door. Behalve de berk in de voortuin en bloedmooie Japanse esdoorns in de tuin, spraken vooral uitdagende klimbomen me als kind, scout en jonge tiener ten zeerste aan. Evenals de boeken van mijn vader over oer – en regenwouden.

Geen bezoek aan de Zoo van Antwerpen ging voorbij zonder nieuwe poging om de jaarringen te tellen van de immense dwarsdoorsnede van de mammoetboom... Wist je trouwens dat de kern van die stam zou teruggaan tot de tijd van de Guldensporenslag? Een ring per jaar als uitnodiging: laat me vooral staan, raak me niet nodeloos aan...

Zonder de aandacht voor het levende *Ding an sich*: bomen in al zijn soorten, kleuren, als voedend en beschermend huis voor en van oneindig veel leven te verliezen, raakte ik gefascineerd door de vaak indrukwekkende, sfeer-scheppende rol van bomen in de literatuur.

Wie nooit verdwaalde in Duitse wouden, begrijpt volgens mij weinig van het omineuze kader van de sprookjes van de broeders Grimm, waar bomen in het midden van storm en ontij transformeren tot akelige, grijpgrage, grauwe wezens, bron van angst voor mens en dier óf als herbergzame omgeving voor dwergjes en ... Bambi. Geen Goethe '*Über allen Gipfeln ist Ruh. In allen Wipfeln Spürest du kaum einen Hauch; Die Vögelein schweigen im Walde...*' zonder Thüringer Wald noch Hermann Hesse zonder Zwarte Woud...

Boeken waarin letterlijk geen enkele boom voorkomt, zouden die bestaan? Zouden ze aanspreken? Behalve misschien wanneer enkel het wijnrooddiep, de zee het exclusieve decor vormt ... Meest jaloers was en ben ik op Cosimo, de legendarische *Baron in de Bomen* van Italo Calvino. "*Ik verander nooit meer van idee*", zei mijn broer *vanaf de tak*. *'Ik kom nooit meer naar beneden'*. *En hij hield woord.*" Tijdens eindeloze zwerftochten doorheen de bossen en wouden voert Cosimo diepgaande gesprekken met denkers en filosofen uit heel Europa. Nimmer meer zette hij nog een voet aan de grond. Vanop zijn sterfbed, *'gehesen in een boom, balancerend op een tak'*, maakt hij finaal zijn overtocht na een gevuld leven onder *'groene koepels'*.

De schier eindeloze bomenweelde in de Zuid-Amerikaanse, Joodse, Arabische, Afrikaanse en Japanse literatuur laat ik node onvermeld... Overigens, wat geldt voor boeken gaat ook op voor schilderijen, én theater. Wachten op Godot: Estragon en Vladimir doen het bij een boom. Macbeth weet dat zijn einde nadert wanneer het *Birnamwoud oprukt naar Dunsinan!* *Magnolia, bougainville, jasmijn, cipres, ceder, baobab* ... klinken hun namen niet haast even lyrisch en inspirerend mooi als de bomen zelf?

Zonder de aandacht voor het levende *Ding an sich*, en de poëtische betekenis ervan in en voor de literatuur te verliezen, verschuift mijn verwondering nu vooral naar de wisselwerking en

communicatie tussén bomen en hun verbluffende samenwerking: van geven, nemen, leren, vasthouden en doorgeven in een onderling intens verweven complex netwerk.

In *Op zoek naar de moederboom*, legt de Canadese Suzanne Simard haarfijn uit wat mensen van bomen kunnen leren. Verplichte lectuur voor allen begaan met ons voortbestaan...

Niet met een baksteen, maar met een boom in maag en naam ben ik geboren. ‘*Noach onder zijn magnolia*’... Al bijna 18 jaar rust ons tweede zoontje in zijn grafje bij zijn prachtige magnolia. Dat die zo attentvol blijft om –met dank aan de bodem en ideale plek- te bloeien tot zijn verjaardag op de voorlaatste dag van mei, biedt nog immer troost. Geen vakantie gaat voorbij zonder rust-brengende wandelingen in zoveel als mogelijk bossen. Elke dag genieten we van de heerlijkste vruchten die bomen schenken. (Godzijdank komt de voedselindustrie alvast daar niet aan te pas.)

En willen we ook morgen, en overmorgen en alle dagen die ons en onze kindskinderen nog resten voldoende zuurstof en schone lucht, dan zullen klimaatbomen slechts volstaan, als we minstens alle moederbomen en het dragend netwerk ongemoeid, en/of duurzaam beheerd laten staan. Of nog, om het met een parafraze op de rusteloze wereldreiziger J. Slauerhoff te zeggen: alleen dankzij bomen kan ik, kunnen we leven, niets anders biedt mij/ons duurzaam onderdak, mentale rust, schoonheid, verwondering... (en zoveel meer).

Ilse Eelen – blog ‘Hart voor Bomen’ & lid van het Bomencharter

Waarom ik houd van bomen?

Ik houd van al van bomen sinds ik klein ben. Tja: dat is zoals met kleuren of een verliefdheid, je kan dat niet uitleggen. Ze geven mij gewoon plezier. Ik houd van de geur van bomen, van de groeven in de schors, van het ruisen van hun bladeren. Ik houd ervan dat vogels hun nest erin en mensen hun nest ermee kunnen bouwen. Dat je er prachtige muziekinstrumenten mee kunt maken, dat je in een hangmat tussen twee bomen in hun schaduw kan wiegen. Dat bomen groeien en bloeien en meestal lang en langzaam, en dat is zoals ik mezelf ook zie: ik ben een trage mens, maar net zoals een boom hoop ik nog heel lang te groeien. Voor mijn 50ste verjaardag besliste ik om 50 bomen te planten. Daar heb ik nog jaren plezier van. Het zicht, het fruit, de zuurstof, de schaduw... En door dat boomplantplan ben ik dan bij het Bomencharter beland, want ik wil vanaf nu elk jaar 50 bomen planten en mezelf daartoe verbinden. Onze eigen tuin is daarvoor niet groot genoeg, dus wie plaats heeft, mag zich melden.

Wat is mijn favoriete boom?

Dat zijn er vele. Er zijn zoveel soorten en modellen, daarbij natuurlijk ook van die machtige, prachtige exemplaren in parken en natuurgebieden. Ik blijf dicht bij huis en noem er drie in eigen tuin. Die zie ik elke dag en daar heb ik het meeste plezier van. Ten eerste een jonge sequoia die wij plantten. Hij herinnert me aan de acht jaren dat ik werkte in de VS, als gids in de nationale parken. Iedereen die de volwassen woudreuzen één keer in het echt heeft gezien, is voor het leven vol ontzag voor bomen. Die van ons staat er inmiddels 12 jaar, is intussen meters hoog maar nog een baby. Het sierappelaartje achter het keukenraam. Klein maar fijn, maar geeft me het hele jaar plezier. Bloesem in de lente en blozende appeltjes in de herfst tot laat in de winter, en vogels die erop landen. En tenslotte: de grote hazelaar in de voortuin. Oersterk, heel gewoon, maar het favoriete speelterrein van mussen en eekhoorn omwille van de noten. Ik kijk erop vanuit ons bureau. Eigenlijk is een eekhoorn de reden waarom we ons huis kochten, want toen we die door de tuin zagen huppen, was onze beslissing genomen. Nog altijd zien we eekhoorns hier, net door de kleine en grotere hazelaars in de tuin.

Mijn favoriete boek over bomen?

‘Remarkable trees of the world’ van Brits historicus Thomas Pakenham. De man reisde minstens 10 jaar de wereld rond op zoek naar bijzondere bomen, waarvan er vele met vernietiging bedreigd zijn. Prachtige foto’s en verhalen. Geen botanische inslag, maar met fantasie en humor, zoals ‘giants’, ‘dwarfs’ en tekstjes over ‘the elephant with only 1 foot’. Hij heeft het ook over bomen in gevaar. We gaan vaak zo achteloos om met bomen. Bomen zijn nog kwetsbaarder dan dieren en mensen voor de klimaatverandering, want ze kunnen niet zomaar vluchten voor vuur, voor droogte, voor overstromingen. Schilderijen hangen we op in optimale omstandigheden in een museum, met gecontroleerde temperatuur, vochtigheid en lichtinval. Bomen zijn ook onbetaalbare kunstwerken, maar kan je niet in een museum zetten. Daarom moeten we nog beter voor ze zorgen dan de duurste kunstwerken.

‘Onder bomen, met fluitende vogels boven mij, krijg ik een instant vakantiegevoel. Elke mens zou minstens drie bomen in de tuin moeten zetten: twee om een hangmat aan vast te maken en een mooie om vanuit de hangmat naar te kijken...’

Op de foto: ‘Vlak bij de achterdeur in eigen tuin’.

Jo Maes, de klimaatboom en de bolplataan

Ik ben een gewone burger uit Bertem, een man met een passie voor bomen. Sommigen noemen mij de 'Bertemse bomenman', een geuzennaam die ik kreeg van een bevriende schepen uit Halle, weliswaar een verre vriend want Halle ligt niet bij de deur.

Bomen raken mij op alle mogelijke manieren. Mijn band met bomen overstijgt het tastbare, het is een haast spirituele band, een band die je niet met woorden kan beschrijven : ik word gewoon spontaan gelukkig als ik een boom zie.

Bomen spreken tot mijn verbeelding, niet enkel omdat ze de grootte en de leeftijd van de mens ver kunnen overstijgen maar vooral ook omdat ze net als mensen sociale wezens zijn die in verbinding staan met elkaar en de natuur rondom hen. Van kindsbeen af ben ik gefascineerd door bomen, ik hou van de geuren, de kleuren, de vormen en vruchten.

Als kind trok ik met veel plezier op ontdekking in het Zoniënwoud of het park van Tervuren, zeker ook na een hevig onweer. Ik was gefascineerd door omgewaaide en ontwortelde bomen omdat op die manier aan de oppervlakte kwam wat zich normaal onder de grond bevindt. Misschien vond ik op een vreemde manier ook troost bij de ontwortelde bosreuzen. Vol ontzag leerde ik dat echte natuurkrachten niet te temmen vallen. Bomen die door een bliksem getroffen zijn vormen prachtige houten sculpturen met de vreemdste vormen, soms scherp als een mes, als stille getuigen van natuurkracht bovenop natuurkracht.

Mijn liefde voor bomen is meer dan een prille verliefdheid, dit is liefde voor het leven. Meer dan ooit heb ik nood aan wandelingen en fietstochten in de natuur, tussen en onder de bomen. Ik kan mij gewoonweg geen wereld zonder bomen voorstellen, het voelt aan als een wereld zonder zuurstof, een wereld zonder leven.

Bomen hebben mijn blik op de wereld verruimd en deden mijn respect en bewondering voor de natuur jaar na jaar toenemen. Als ik wandel in de bergen, dan denk ik graag na over de vraag die geen antwoord behoeft : hoeveel bomen kan je planten op een berg ?

Bomen en mensen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Dankzij de bomen heb ik heel wat mooie en leuke mensen leren kennen, ook echte vrienden, te veel om op te noemen. Mensen die van bomen houden zijn doorgaans uit het goede hout gesneden en de liefde voor bomen zorgt onmiskenbaar voor een connectie tussen mensen.

Graag wil ik de band met enkele bijzondere bomen toelichten.

Met de klimaatboom die we geplant hebben in Bertem ter gelegenheid van de plechtige ondertekening van het Bomencharter Vlaams-Brabant heb ik een unieke band : de boom is een deel van mezelf en ik ben een deel van de boom.

Samen met 19 lokale besturen en 3 bomenpartners hebben we eind 2019 een unieke scheefbladige zomerlinde geplant in Bertem, het zit immers ook wat scheef met het klimaat. De linde staat symbool voor de mooie samenwerking tussen mensen, samenwerking is wat we nastreven met het Bomencharter omdat de kracht van een bos nu eenmaal groter is dan de kracht van een boom.

Het was een fantastisch gevoel om samen met Kris en vele anderen een klimaatboom te planten, een boom die geschonken werd door het Centrum voor Botanische Verrijking vzw. Kris is een boom

van een kerel en ondertussen een goede vriend, deze keer geen verre vriend want we wonen op amper een half uurtje fietsen van elkaar.

De klimaatboom in Bertem heeft een dubbele betekenis : het is ook een gedenkboom voor een goede badmintonvriend, Pauwel Callens. Pauwel was een echte natuurliefhebber en zo groot als een boom. Telkens ik langs de klimaatboom fiets, breng ik een groet aan Pauwel. Voor mij bestaat er geen mooiere taak dan zorg te dragen voor deze boom en de dorstige wortels te laven als de bodem zich in zanderig stof omhult. Een recent geplante boom verdient immers, net als ieder levend wezen, de nodige zorg en aandacht.

Je vindt de klimaatboom in het centrum van Bertem, naast het dorpsplein, op een steenworp van zijn goede buur, de vredesboom. Op termijn zie je beide bomen met een bijzondere betekenis in elkaar groeien : de zorg voor het klimaat en de zorg voor vrede gaan hand in hand (in dit geval kruin-in-kruin) in het liefelijke Bertem. Breng zeker ook een bezoekje aan Bertembos en de Koeheide en ontdek onze weelderige bomenweelde in een zacht glooiend idyllisch landschap.

En ja, ik hou ook zielsveel van de bomen in mijn tuin : in het bijzonder van de geboortebomen voor mijn kinderen, de fruitbomen en de bolplatanen. Elke dag zit ik op het terras onder de bolplatanen, de ideale plek voor koelte en schaduw én voor bescherming tegen de regen. Het getokkel van de regen op de bladeren klinkt als een hemelse symfonie, samen met het ruisen van de wind door de kruinen. Bolplatanen zijn gratis airco's en parasols die je altijd kan laten staan, in weer en wind. En in de winter geniet ik van alle licht en warmte omdat de boom speciaal voor mij zijn bladeren laat vallen ... of is er iets anders aan de hand ? En die vervelende bladeren, die zijn absoluut geen vuiligheid maar de best denkbare compost voor mijn moestuin.

Onder de platanen word ik oud, onder de platanen blijf ik jong. Op warme dagen krijg ik stevast het gezelschap van mijn vriend, de ekster, die een middagdutje komt doen onder het gesloten bladerendak van de zwetende platanen. Bij het vallen van de avond geniet ik van een fenomenaal vleermuizenballet van onverschrokken luchtacrobaten tussen de bomen. Iets later komt de egel op bezoek, dat hoor je vooral aan het geritsel tussen de struiken. Met wat geluk en veel geduld kan je onze egel even over het gras zien lopen, dat beestje kan tempo maken, op zoek naar lekkers in de tuin. Bomen en struiken trekken allerlei dieren aan en helpen op die manier de biodiversiteit in stand te houden, niet enkel in mijn tuin.

Bolplatanen zijn echte kameleons. Als het droog is, dan zie je enkel een gewone boomschors, eerder egaal en groen-grijs van kleur. Maar als het regent, waaw, dan komt de kameleon in actie en transformeert de boom zich razendsnel in een knalgroene kikker met alle mogelijke hevige groentinten. Bolplatanen zijn, net als alle andere bomen, levende kunstwerken die elke dag in waarde toenemen. Ze zijn een absolute aanrader voor elke tuin, niet in het minst omdat ze klimaatbestendig zijn. Door de geringe omvang van de kruin horen ze zeker ook thuis in kleine tuinen.

Ook fruitbomen mogen wat mij betreft niet ontbreken in de tuin. Ze leveren tientallen kilo's fruit voor de prijs van een handvol euro's, een rendement waar alle spaarboekjes bij verbleken. Onze fruitboompjes leveren lekkere en gezonde vezels en vitamines uit de korte keten : van de boom recht naar de mond. In het voorjaar veranderen fruitbomen bovendien in levendige schilderijen en is het elk jaar opnieuw genieten van de kleurrijke bloesems.

Voor mijn 50^e verjaardag heb ik een notelaar geplant. Ik ben wel geen eekhoorn maar ik hou enorm van okkernoten, van verse okkernoten die je nog makkelijk kan pellen. Als ik okkernoten raap, dan

voel ik mij opgewonden als een kind dat paaseieren zoekt, elke keer opnieuw. En ja, mijn vriend de ekster, die pikt ook graag een nootje mee. Niets is zo makkelijk als notenbomen kweken : je moet enkel een handvol noten in de grond steken of laten rondslingeren in de tuin. Vooral in dat laatste blink ik uit.

De notelaar staat vlak naast de moestuin want boslandbouw wordt essentieel in tijden van klimaatopwarming. Bij dreigende voedselschaarste door extreme weersomstandigheden kunnen notelaars van goudwaarde zijn maar laten we vooral hopen dat we allemaal samen de klimaatopwarming onder controle krijgen, onder meer door bomen te planten en zorg te dragen voor onze bestaande bomen en bossen.

Het verleden is voorbij maar de kiemen van de toekomst dragen we vandaag in onze handen, allemaal samen... omdat de kracht van een bos groter is dan de kracht van een bos.

De volgende boeken kan ik absoluut aanbevelen :

- *Het verborgen leven van bomen*, **Peter Wohlleben**
- *De juiste boom voor elke tuin*, **Martin Hermy**

'Dit is geen baobab maar een bolplataan'

'De klimaatboom naast zijn goede vriend de vredesboom'